

Avem aici răspunsuri incisive și profunde la cele mai frecvente concepții greșite asupra creștinismului și a credinței. Sunt mulțumitor pentru abilitatea neegalată a lui Paul Copan de a scruta opinia populară și de a se concentra asupra unor răspunsuri care au sens.”

Lee Strobel, autor al cărților
Pledoarie pentru Cristos și În apărarea lui Isus

„În această carte captivantă, dar riguroasă din punct de vedere intelectual, filozoful Paul Copan răspunde provocărilor formulate împotriva credinței creștine de către relativism și pluralism, provocări atât de răspândite în cultura americană încât au ajuns să fie acceptate la nivel general. Aceste presupoziii sunt exprimate adesea în formulări succinte și stupide. Modul atent în care Copan explorează fundamentul rațional al acestor slogane va fi de un real ajutor oricui se confruntă cu aceste provocări la adresa credinței creștine.”

William Lane Craig, Profesor cercetător de filozofie, Talbot School of Theology, autor al cărții *Reasonable Faith*

„Când am pus mâna prima dată pe un exemplar al primei ediții a lucrării *Adevărat pentru tine, dar nu pentru mine*, n-am mai putut să-l pun jos. Acesta era o tratare completă a relativismului moral și a pluralismului religios, precum și o lectură plăcută. Această ediție revizuită este chiar mai bună! Este revizuită, extinsă și actualizată într-o măsură semnificativă. Dată fiind omniprezența relativismului în cultura noastră, această carte ar trebui să fie pe lista de lectură a tuturor liceelor și colegiilor creștine. Iar lucrătorii laici și organizațiile para-bisericești vor beneficia mult din lectura acestei cărți.”

J.P. Moreland, Profesor de filozofie, Talbot School of Theology, autor al cărții *The God Question*

„*Adevărat pentru tine, dar nu pentru mine*, de Paul Copan, constituie o lectură obligatorie pentru orice credincios. Această carte actualizată și revizuită este una dintre cele mai bune cărți de apologetică culturală scrise în ultimii ani. Copan îi echipează pe creștini cu răspunsuri care să-i ajute să rămână fermi în credință când cei necredincioși îi bombardează cu întrebări de genul «Cine ești tu să judeci pe alții?» sau «Aceasta e părerea ta.» Dacă doriți să apărați adevărul și aveți nevoie de cunoștințe temeinice, citiți această carte!”

Josh McDowell, autor al cărții *Mai mult decât un simplu tâmplar*

„Doriți să vă aflați în prima linie a războaielor culturale actuale? În *Adevărat pentru tine, dar nu pentru mine*, filozoful Paul Copan ne delectează cu o nouă ediție a unui text extrem de necesar care răspunde succint acelor teme fascinante care par a preocupa cel mai mult această generație. Contracărând relativismul în formele sale cele mai cunoscute, cum ar fi permisibilitatea morală și pluralismul religios, Copan scoate în evidență în mod repetat multe prezumții false ușor de recunoscut. Pe parcurs, abordează numeroase subiecte arzătoare, cum ar fi aplicarea logicii la viață, intoleranța, dogmatismul, evangheliismul, aroganța și egalitatea tuturor religiilor. Răspunzând la zeci de sloganuri din jargonul actual, acest manual ne oferă totodată câteva idei utile care să rezume cele mai importante discuții. Acest volum încântător are un ritm alert, constituind o lectură importantă pentru toți cei care doresc să răspundă celor mai populare credințe ale unei întregi generații.”

Gary R. Habermas, Profesor emerit la
Liberty University and Theological Seminary

„Pilat l-a întrebat pe Isus «Ce este adevărul?»... și iată-ne, după două mii de ani, educați, informați, însă la fel de confuzi cu privire la aceeași întrebare! În cartea sa, Paul Copan ne oferă o gândire clară asupra acestor subiecte extrem de importante, ilustrând-o într-un mod ușor de înțeles și de îmbrățișat de orice cititor atent. Citiți deci această carte, este valabilă în dreptul tuturor!”

Mark Mittelberg, autor al cărții *Choosing Your Faith...*
In a World of Spiritual Options și coautor (alături de Lee Strobel)
al cărții *The Unexpected Adventure*

„*Adevărat pentru tine, dar nu pentru mine* este o carte remarcabilă ce trebuie citită și studiată atent de orice creștin care gândește. Rațiunea lui Copan este ancorată în Scriptură, iar argumentele sale sunt clare, concise, convingătoare și constrângătoare. Cu toate acestea, stilul său de comunicare vădește o atitudine prietenoasă și binevoitoare față de cei care au întrebări și obiecții legate de creștinismul istoric. Această carte va oferi cititorilor ei pregătirea necesară pentru a se implica în evanghelizarea apologetică eficace a unei culturi saturate de relativism și gândire pluralistă. Paul Copan este genul meu de gânditor creștin.”

Kenneth Samples, cercetător principal în cadrul grupului
Reasons To Believe și autor al cărții *A World of Difference*

ADEVĂRAT
pentru tine,
DAR NU
pentru mine

RĂSPUNSURI LA OBJECȚII
RIDICATE ÎMPOTRIVA CREDINȚEI CREȘTINE

PAUL COPAN

ORADEA
2018

Originally published in English under the title:

TRUE FOR YOU, BUT NOT FOR ME

Copyright © 1998, 2009 by Paul Copan

by Bethany House Publishers,

a division of Baker Publishing Group,

Grand Rapids, Michigan, 49516, U.S.A.

All rights reserved.

Drepturile de autor pentru ediția în limba română:

© 2018 Life Publishers International

Springfield, Missouri, SUA

și Life Publishers România

Str. Ioan Corneli nr. 4, Oradea, România

Tel. 0359 177 636; 0771 746 787

E-mail: edituralife@gmail.com, Website: www.liferomania.ro

Toate drepturile rezervate.

Nicio parte a acestei publicații nu poate fi reprodusă, copiată sau transmisă prin orice fel de mijloace – electronice, mecanice, fotocopiere, înregistrare, sau oricare altul – cu excepția unor citate scurte incluse în articole de critică sau recenzii tipărite, fără permisiunea prealabilă a editurii.

Dacă nu există alte precizări, citatele biblice sunt luate din Sfânta Scriptură, traducerea Dumitru Cornilescu.

Traducerea: *Laurențiu Pășcuți*

Editarea: *Luca Crețan*

Tehnoredactarea: *Daniel Ardelean*

Coperta: *Georgian Rădulescu*

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

COPAN, PAUL

Adevărat pentru tine, dar nu pentru mine: răspunsuri la obiecțiile ridicate împotriva credinței creștine / Paul Copan - Oradea : Life Publishers, 2018

Conține bibliografie

ISBN 978-606-8915-02-9

28

Romanian Edition.

Printed in Romania

Pentru Valerie, fiica mea dragă,
O inimă sensibilă care mărturisește cu compasiune și a
cărei viață împodobește Evanghelia lui Cristos.

PAUL COPAN (PhD, Marquette University) este profesor și șef al catedrei de filozofie și etică de la Universitatea Palm Beach Atlantic. Este autor al volumelor *When God Goes to Starbucks; Loving Wisdom: Christian Philosophy of Religion; That's Just Your Interpretation* și *How Do You Know You're Not Wrong?* A editat o serie de alte cărți, printre care *The Rationality of Theism, The Routledge Companion to Philosophy of Religion* și *Philosophy of Religion: Classic and Contemporary Issues*. Paul locuiește în Florida, împreună cu soția și cei cinci copii ai lor.

CUPRINS

Prefață la ediția a doua 9

Introducere 11

Partea întâi: Relativul absolut

1. „Este adevărat pentru tine, nu și pentru mine” 27
2. „E atâta lipsă de consens – relativismul *trebuie* să fie adevărat” 33
3. „Voi folosiți doar logică occidentală” 39
4. „Cine ești *tu* ca să-i judeci pe alții?” 49
5. „Creștinii sunt intoleranți cu opiniile altora!” 45
6. „Ce drept ai *tu* să-i convertești pe alții la părerile tale?” 55
7. „E doar o chestiune de perspectivă” 59
8. „Percepția este realitate” 63
9. „Este doar părerea *ta*” 67
10. „Îți poți alege ce religie vrei” 71

Partea a doua: Absolutismul relativismului moral

11. „De ce să cred în *vreun* sistem moral când ele sunt atât de diferite?” 81
12. „Valorile tale sunt bune pentru tine, dar nu și pentru mine” 87
13. „Cine ești tu să impui moralitatea *ta* asupra altora?” 91
14. „Nu se poate legifera morală” 97
15. „E un semn de aroganță să spui că valorile tale sunt mai bune decât ale altora” 101
16. „Evoluția biologică explică moralitatea” 105
17. „Putem fi buni și fără Dumnezeu” (I) 113
18. „Putem fi buni și fără Dumnezeu” (II) 121

Partea a treia: Exclusivismul pluralismului religios

19. „Toate religiile sunt în principiu la fel” 129
20. „Toate drumurile duc în vârful muntelui” 137
21. „Creștinismul este arogant și imperialist” 143
22. „Dacă ai fi crescut în Thailanda ai fi budist” 151
23. „Dacă a fost vreodată un sfânt, acesta a fost Mahatma Gandhi” 155

Partea a patra: Unicitatea lui Isus Cristos: mit sau realitate?

- 24. „Nu poți avea încredere în evanghelii – nu sunt credibile” 165
- 25. „Urmașii lui Isus i-au inventat întâmplările și vorbele” 175
- 26. „Isus este ca orice alt mare lider religios” 185
- 27. „Isus n-a spus niciodată: «Sunt Dumnezeu»” 189
- 28. „Sunt oameni care pretind că JFK și Elvis mai trăiesc încă” 195

Partea a cincea: „Niciun alt nume”:

Cum rămâne cu cei neevanghelizați

- 29. „Nu contează ce crezi, atâta timp cât ești sincer” 207
  - 30. „Dacă Isus este singura cale spre Dumnezeu, ce se va întâmpla cu cei ce nu au auzit niciodată de El?” 211
Răspunsul nr. 1: Perspectiva agnostică
  - 31. „Dacă Isus este singura cale...” 217
Răspunsul nr. 2: Perspectiva inclusivistă / a speranței extinse
  - 32. „Dacă Isus este singura cale...” 202
O scurtă critică a perspectivei inclusiviste / a speranței extinse
  - 33. „Dacă Isus este singura cale...” 233
Răspunsul nr. 3: Perspectiva accesibilistă / a cunoașterii medii
- Note 245

* Întrebări pentru discuțiile în grupuri mici, la studiu biblic și la clasele de școală duminicală și de tineret sunt disponibile pe pagina de internet www.paulcopan.com.

PREFAȚĂ LA EDIȚIA A DOUA

Această a doua ediție a cărții *Adevărat pentru tine...* nu este un retuș superficial al primei ediții. Dacă ați citit *Adevărat 1.0*, țin să vă spun că am îmbunătățit complet această versiune, revizuiind și extinzând originalul. Am adăugat totodată o secțiune de *Lecturi suplimentare* la finalul fiecărui capitol, am inclus mai multe capitole noi, am condensat o parte din material, am aranjat notele și am transformat ghidul de studiu din prima ediție într-o versiune online (vezi www.paulcopan.com).

Prin urmare, această ediție conține mai multe răspunsuri concise la provocările tot mai frecvente ale relativismului și pluralismului religios, precum și la asaltul la adresa unicității lui Cristos. Unele dintre capitolele noi răspund unor slogane de genul: „E o chestiune de perspectivă”, „Percepția este realitatea”, „Aceasta e doar părerea ta”, „Poți să-ți alegi ce religie vrei” și „Nu poți legifera morală”. Mă rog ca această carte să continue să fie de folos cititorilor și să fie un instrument al Duhului lui Dumnezeu pentru informare și încurajare.

Mii de mulțumiri familiei mele extraordinare; ea a fost nevoită să suporte un autor care a subestimat inițial volumul de muncă ce a trebuit depus pentru a scoate o ediție care se vrea îmbunătățită.

Paul Copan

West Palm Beach, Florida

Epiphany 2009

INTRODUCERE

Este adevărat că cei mai mulți adulți americani nu cred în existența unui adevăr absolut. Le vine greu să creadă că ceva poate fi adevărat în mod universal pentru toți oamenii. Oameni din culturi diferite pot avea opinii diferite, dar credința fiecăruia este adevărată... ei bine, pentru el! Același lucru este valabil și în ce privește moralitatea: în 2002, Grupul Barna a constatat că 83% dintre adolescenții americani consideră că adevărul moral depinde de circumstanțe (doar 6% au spus că există valori morale obiective); 75% dintre adulți (cu vârste între 18 și 35) au afirmat că îmbrățișează un relativism moral.¹

În același an, National Association of Scholars/Zogby International a realizat un sondaj în rândul studenților, dintre care 97% au spus că școlile la care merg îi pregătesc să se comporte în mod etic la viitoarele lor locuri de muncă. La început sună fantastic, în sfârșit o veste bună, nu-i așa? Continuați să citiți: dintre aceștia, 73% au afirmat că profesorii lor i-au învățat că nu există standarde morale obiective în ce privește binele și răul. Trei din patru intelectuali cred că „binele și răul depind de diferențele de valori individuale și de diversitatea culturală”.² Nu e de mirare că facultatea de economie de la Harvard a renunțat la cursul de etică. Le este greu să ia în serios etica în afaceri din moment ce instituția care-i sponsorizează susține relativismul filozofic.³

Americanii s-au împotmolit de ceva timp în mlaștina relativismului. În 1955, când filozoful creștin Alvin Plantinga

era student la școala postuniversitară a Universității Yale, colegii săi păreau a forma o grădină zoologică plină de diferite animale filozofice. Toată această diversitate însă – o coexistență fericită între existențialiști, pragmatişti, pozitivişti și alții asemenea lor – a avut un efect secundar nefericit. Ori de câte ori se punea întrebarea „Care este adevărul în această privință?”, aceasta era respinsă, fiind considerată o întrebare naivă.⁴

Experiența lui Plantinga ilustrează ideea centrală a cărții de referință scrise de Allan Bloom (1930–1992) mai târziu, *The Closing of the American Mind*: „Orice profesor poate fi sigur de un lucru.” Poate că vi se pare familiar: „Aproape orice student care intră la facultate crede că adevărul este relativ, sau cel puțin așa spune că ar crede.”⁵ Relativismul este o afirmație ce neagă cunoașterea: adică, adevărurile pretinse sunt doar opinii sau perspective modelate cultural. Faptele, preceptele morale sau valorile pot fi „adevărate pentru tine” și în același timp „neadevărate pentru mine”. Relativişti neagă cu vehemență existența unui adevăr universal obiectiv.

În cadrul forumurilor deschise din universități, în săli de clasă, în timpul discuțiilor de la cafenea și în avion am auzit mii de sloganuri relativiste și „postmoderne”. Le-am răspuns în scris, acoperind o serie amplă de expresii cheie în volumele mele adresate cititorilor de rând („*When God Goes to Starbucks*”, „*That’s Just Your Interpretation*”, „*How Do You Know You’re Not Wrong*”), precum și în cartea de față.⁶ Am căutat astfel să răspund unei nevoi disperate. Găsesc mult prea adesea creștini care fug să se ascundă când sunt bombardați cu expresii de genul:

- „Creștinismul este adevărat pentru tine, nu și pentru mine.”
- „Aceasta este doar perspectiva *ta*.”
- „Cine ești *tu* ca să-l judeci pe cutare?”
- „Nu poți legifera morala.”
- „Poți face tot ce vrei, atâta timp cât lucrul acesta nu face rău nimănui.”
- „Creștinismul este una dintre multele căi spre Dumnezeu.”

- „Credința în Isus ca singura cale spre Dumnezeu este complet intolerantă.”

Mulți creștini se luptă să răspundă relativismului, să-și exprime credința cu îndrăzneală și să trăiască vieți credincioase într-o cultură descurajantă din punct de vedere moral. Având în minte acest scop, și nu numai, cărțile mele nu răspund doar relativismului și pluralismului. Am abordat întrebări ce privesc etica Vechiului Testament (de ex. sclavia, problema canaanită, legile levitice „ciudate”/„aspre”), relația dintre știință și Dumnezeu; problema răului; ideea de Dumnezeu ca o cărjă psihologică; chestiuni teologice (de ex. Trinitatea, întruparea, predestinarea, relația dintre precunoașterea divină și libertatea umană, etc.).

Din propria-mi experiență am constatat că multe dintre întrebările spirituale presante ale oamenilor au de-a face cu problema adevărului, a bunătății /moralității, a pluralismului, a unicității mântuitoare a lui Cristos și cu problema celor neevangelizați. Creștinii, chemați să-L iubească pe Dumnezeu cu tot cugetul lor, ar trebui să răspundă cu bunăvoință și în mod inteligent aforismelor false și eronate care au ridicat adesea bariere în calea comunicării Evangheliei și răspunsului la ea. Deși multe dintre aceste maxime par să aibă ca efect stingerea discuțiilor, ele pot deschide de fapt ușa spre alte discuții. Cu răbdare, exercițiu, rugăciune și harul lui Dumnezeu, credincioșii pot da răspunsuri bune provocărilor credinței. Acestea nu trebuie să ia forma unor „răspunsuri tăioase la întrebări proaste”, cum ar spune cei cinici, ci ca încurajări la discuții într-un cadru relațional captivant. La urma urmei, răspunsul unui credincios ar trebui să includă contextul holistic al prieteniei și comunității creștine, un mod de viață centrat pe Evanghelie, susținerea în rugăciune și afirmațiile bine cântărite.

Cu scopul accesibilității, am organizat materialul *Adevărat pentru tine...* sub forma unui manual. Deoarece fiecare capitol este de sine stătător, vă puteți începe lectura de unde doriți. După prezentarea câtorva informații generale despre fiecare

subiect, trec de la un slogan la altul ca să scot la lumină, pas cu pas, prezumțiile greșite și problemele acestora, fac un scurt rezumat și propun câteva lecturi suplimentare.

Pe scurt, partea întâi urmărește mitul relativismului răspunzând la întrebările fundamentale despre *adevăr*. Partea a doua răspunde *relativismului moral*, argumentând că noțiunile de bine și rău nu sunt condiționate cultural și nici nu țin de preferințele individuale. Partea a treia examinează *pluralismul religios*, afirmația că toate căile duc la mântuire sau eliberare. Partea a patra analizează *pretențiile unice și statutul lui Isus* în lumina diferitelor religii mondiale. Partea a cincea ia în considerare veșnica întrebare despre cei neevanghelizați: „Ce putem spune despre cei ce nu au auzit niciodată despre Isus, ce se va întâmpla cu ei?”

Între aceste teme există o legătură strânsă, fiecare secțiune pregătește calea pentru următoarea:

- (1) Există adevăr și moralitate sau sunt doar niște chestiuni ce țin de opinie sau de perspectivă?
- (2) Dacă există adevăr, putem spune că o anumită religie deține adevărul mântuitor? Sunt toate credințele la fel de capabile să ne mântuiască sau să ne elibereze?
- (3) Dacă o credință poate fi adevărată în mod mântuitor, în contrast cu celelalte, ne arată pretențiile unice ale lui Isus calea mântuirii?
- (4) Dacă Isus este *singura* cale de mântuire, ce se va întâmpla cu cei ce nu au auzit niciodată Evanghelia?

Mai mult, pe măsură ce cartea înaintează veți observa o temă principală: O mare parte a relativismului și pluralismului este de fapt *absolută* sau *exclusivă*. La urma urmei, relativiștii cred că *absoluțiștii greșesc*, pluraliștii religioși cred că *perspectivele exclusive* ale creștinismului sunt *greșite*. În consecință, cum se face că sistemele lor de credință sunt privite în general ca „tolerante” și „deschise la minte”, în mod special în contrast cu cel care pretinde că a descoperit adevărul despre Dumnezeu și sensul vieții?

În realitate, respingerea adevărului absolut de către relativişti nu poate evita credința profundă într-un adevăr, ceea ce nu este de mirare, căci am fost creați să căutăm adevărul și să-l găsim, nu să-l negăm. Acesta se dovedește a fi un bun punct de început de discuție în încercarea de a îndrepta pe alții spre Cel ce pretinde a fi adevărul. Pentru începători, dați-mi voie să vă ofer câteva gânduri despre încercarea de a atinge o generație care neagă adevărul.

Relativismul nu se bazează pe o consecvență logică sau intelectuală

Oamenii tind să fie relativişti din motive personale: vor să fie în controlul vieții lor. Filozoful John Searle notează „motivul mai adânc” al atracției relativismului: „Acesta satisface o dorință fundamentală de putere. Pare cumva foarte revoltător că trebuie să stăm la mila «lumii reale».”⁷

Cu acestea în minte, ar trebui să le accentuăm relativiştilor că poruncile lui Dumnezeu nu ne sunt date pentru a ne asupri, ci pentru a ne ajuta să trăim așa cum am fost creați, spre binele nostru (Deuteronom 4:40; 6:24; 10:13). În plus, am putea să-i provocăm pe relativişti cel mai bine dacă nu vom pune pe masă „lucrurile rele” sau „modurile de viață păcătoase”, ci accentuând în schimb efectele idolatriei – ale transformării unor lucruri bune (cum ar fi relațiile, resursele materiale, sexul) în cele mai importante lucruri, fapt care poate duce la obsesie, resentimente, invidie și îngrijorare. În contrast, Isus nu doar că ne iartă, El ne și eliberează.⁸

Putem să-i câștigăm pe relativişti în mod mai eficient cultivând relații și trăind o viață de integritate, autenticitate și har

Davi Kinnaman și Gabe Lyons au făcut un sondaj printre cei din afara bisericii cu privire la percepțiile lor față de creștini, iar imaginea pe care au prezentat-o în cartea lor *un Christian: What a New Generation Really Thinks About Christianity... and Why It Matters* nu este una prea frumoasă. Creștinii sunt văzuți ca niște ipocriți care îi judecă pe ceilalți, prea concentrați să facă noi convertiți, unii care îi urăsc pe homosexuali, închiși

și mediocri, mult prea interesați de politică și prea negativiști.⁹ Dacă vrem să-i câștigăm pe oameni, aceștia trebuie să știe că ne place de ei și că Dumnezeu este interesat de ei. Credincioșii au prea des o reputație de oameni mai sfinți ca alții, în locul uneia de oameni plăcuți și binevoitori. Sperăm că trăirea unor vieți autentice și clădirea unor relații veritabile vor ajuta la descoperirea frumuseții unei vieți orientate spre Cristos și trăite bine (Ioan 13:35), ceea ce va da în vileag superficialitatea unei vieți trăite nu pentru Dumnezeu ci împotriva Lui.

De aceea, fiți grabnici la ascultare și înceți la vorbire (Iacov 1:19), acordați atenție istorisirii celui relativist și motivelor credinței sale. Trebuie să fim reali, să ne recunoaștem limitările și finitudinea. Să veghem asupra aroganței de a fi „mântuiți”, de parcă dragostea lui Dumnezeu ar fi rezervată doar pentru un club exclusivist. Trebuie să ne aducem aminte că niște nemernici ca noi nu puteau fi mântuiți decât prin harul Său uimitor.

Evanghelizarea este un proces, nu un eveniment

Fiecare om este o lucrare în desfășurare. Suntem într-un pelerinaj, niciunul dintre noi nu a ajuns la țintă. În loc să venim cu un mesaj care se potrivește tuturor, ar trebui să ne aducem aminte că fiecare om se află la un nivel diferit de înțelegere a adevărului, a lui Dumnezeu și a Evangheliei. Unii s-ar putea să aibă suspiciuni cu privire la afirmațiile noastre despre adevăr, alții s-ar putea să creadă vag în „ceva de dincolo” care a început totul, iar alții s-ar putea să considere că credința creștină oferă răspunsurile la cele mai profunde întrebări ale vieții. Prin intermediul unor relații autentice care ne oferă timp și spațiu de manevră, Dumnezeu ne poate folosi pentru a-i ajuta pe oameni să mai facă un pas sau doi spre El.

Ateul și relativistul au o perspectivă greu de eradicat asupra lumii și vieții. Trecerea de la ateism la agnosticism este un progres, un semn că harul lui Dumnezeu lucrează! Nu vă grăbiți, rugați-vă și lăsați comunicarea să înceapă.

Gândiți-vă la o structură pe trei niveluri în împărtășirea credinței:
Adevărul – Dumnezeu – Isus

Am constatat că acest model este un cadru simplu și eficient premergător evanghelizării celor necredincioși.

Primul nivel are de-a face cu *stabilirea caracterului inevitabil și incontestabil al adevărului, de aceea și a posibilității cunoașterii*. Fără credința într-un adevăr obiectiv, mesajul Evangheliei se va lovi de niște urechi surde. Știind că relativismul nu este adesea decât o perdea de fum, am putea provoca cu blândețe atitudinea celui relativist: „De ce să ne împotrivim adevărului? Dacă *există* un adevăr, ești deschis față de el?” Când există o anumită deschidere, putem începe de la acest nivel elementar ca să arătăm că adevărul este inevitabil: însăși negarea existenței lui („nu există un adevăr universal”) este o afirmare a realității sale („chiar negarea în sine este un adevăr universal”).

Odată ce am stabilit existența unui adevăr obiectiv, putem discuta despre al doilea nivel: *diferitele perspective fundamentale asupra lumii*. Acestea tind să se grupeze în jurul teismului („există un Dumnezeu”), al naturalismului/ateismului („nu există Dumnezeu/totul derivă din natură”) și al panteismului („totul este Dumnezeu”) sau al variantei orientale a acestuia, monismul („există doar o singură realitate [de ex., conștiința impersonală pură, Brahman], restul este doar iluzoriu”).

Am discutat pe larg aceste alternative în alte cărți și am propus că teismul ne oferă o bogăție de resurse pentru a răspunde la întrebări importante: De ce există ceva în loc să nu existe deloc? Cum a început universul să existe în urmă cu un timp finit și a ajuns la un echilibru atât de delicat? În ce își au originea demnitatea, îndatoririle morale și frumusețea noastră? Cum poate conștiința să izvorască dintr-o materie fără conștiință?

Un Creator bun, inteligent, puternic și personal care i-a făcut pe toți oamenii după chipul Lui ne oferă imediat un răspuns. Majoritatea religiilor orientale (de ex., budismul, taoismul, jainismul, șintoismul, toate versiuni ale hinduismului) resping

acest răspuns; astfel, multe din argumentele aduse împotriva naturalismului se aplică și acestor sisteme non-teiste.

Cât privește al treilea nivel, dincolo de existența lui Dumnezeu ne întrebăm care alternativă teistă este cea mai plauzibilă: *iudaismul*, *islamul* sau *creștinismul*? Aici intervine apologetica: apărând credibilitatea Evangheliilor, cântărind dovezile învierii, examinând unicitatea lui Isus, și așa mai departe. În această fază, îi va fi mult mai ușor cuiva să înțeleagă ipotezele Evangheliei. De exemplu, dacă există un Dumnezeu personal, atunci minunile sunt posibile, ceea ce pune bazele contextului relevant al supranaturalului.

În cadrul structurii Adevăr – Dumnezeu – Isus, trecem de la adevăr la perspective asupra lumii și vieții și în final la alternative teiste:

- (1) Nivelul adevărului: adevărul este inevitabil
- (2) Nivelul perspectivei asupra lumii și vieții: teismul oferă răspunsuri mai clare decât naturalismul sau panteismul/monismul.
- (3) Nivelul teist: creștinismul este mai plauzibil decât iudaismul sau islamul.